

Folketinget
lov@ft.dk

Stormgade 2-6
1470 København K
Telefon 72 28 24 00
im@im.dk

Sagsnr.
2022 - 5813

Doknr.
568759

Dato
10-11-2022

Valgklage fra Eva Ahlmann Christiansen i forbindelse med folketingsvalget den 1. november 2022

Fra Eva Ahlmann Christiansen, Silkeborg, har Indenrigs- og Boligministeriet modtaget vedhæftede e-mail af 27. oktober 2022, hvori Eva Ahlmann Christiansen har klaget over, at kandidatlisten og den i stemmerummet ophængte vejledning til vælgerne om brevstemmeafgivning var skrevet med små bogstaver og derfor var svære at læse. Eva Ahlmann Christiansen har videre klaget over, at hjælpemidlerne ved brevstemmeafgivningen ikke er standard i hvert stemmerum.

Klageren har i den forbindelse oplyst følgende:

”Jeg har i dag stemt til valget på Silkeborg Borgerservice. Jeg havde bestilt tid og fik en lille seddel, som jeg skulle udfylde i stemmeboksen. Der lå en A4 mappe med kandidatlisten og der hang en vejledning til udfyldelse. Problemet var bare, at det stod med små bogstaver og kandidatlisten var skrevet med små, grå bogstaver. Jeg ser ikke så godt, når tekst er skrevet så småt pga. et blind øje og begrænset syn på det andet, så det var svært for mig at læse alt. Jeg fik så efterfølgende at vide, at der var en særlig stemmeboks til svagtseende. For det første vidste jeg det ikke og for det andet betragter jeg ikke mig selv som synshandicappet! Hvorfor er det ikke standard i alle stemmebokse? Det mindste jeg kan forlange, er at vel at tingene skrives med tydelige, store bogstaver, så alle kan se! Hvorfor skal jeg udstilles som handicappet, for at stemme?”

Silkeborg Kommune har i anledning af klagen ved vedhæftede brev af 3. november 2022 med bilag oplyst følgende:

”Vi kan bekræfte, at klager var mødt op i Borgerservice, Søvej 1, Silkeborg for at afgive sin brevstemme.

Vi kan i den forbindelse oplyse, at der i Borgerservice – som er kommunens største sted for afgivelse af brevstemmer – er etableret 5 stemmebokse + en handicapvenlig stemmeboks. I den sidste boks er der placeret et CCTV, en indstillelig LED-lampe, en sort tusch samt en stand-lup som forstørrer 4 gange, og som kan anvendes samtidig med, at man udfylder sin stemmeseddel.

Vi har endvidere flere steder i Borgerservice bl.a. på indgangsdøren og lige ved standen, hvor vælgeren skal trække sit kø-nummer, ophængt et opslag om, at

der er mulighed for at anvende hjælpemidler, herunder en lup, og at vælger kan henvende sig til personalet herom. Opslaget vedlægges.

Endvidere har vi Ministeriets folder ”DU KAN FÅ HJÆLP TL AT SÆTTE DIT X” stående frit fremme flere steder i Borgerservice.

Det er således Silkeborg Kommunes opfattelse, at vi har overholdt alle krav i bekendtgørelse nr. 1499 af 12. december 2018 om hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen.

Vi erkender, at kandidatlisten og vejledningen til vælger om brevstemmeafgivningen ikke er skrevet med særligt store typer, men vi har anvendt den af Ministeriet udsendte vejledning samt den af Ankestyrelsen udsendte kandidatliste dateret 23. oktober 2022. Vejledningen er ophængt i alle bokse, ligesom kandidatlisten er lagt i alle stemmebokse, så snart vi modtog den.

Da vælgeren henvender sig til personalet og giver udtryk for, at kandidatlisterne var svære at læse, oplyses hun om, at der er en særlig stemmeboks, hvor udstyr til svagtseende allerede stod fremme til brug.

Det kan i øvrigt bemærkes, at handicapboksen bruges af mange vælgere, og ikke kun af svagtseende eller vælgere med andre handicaps, da boksen er placeret først i rummet ved Borgerservice, og det er den boks, som er nemmest at få øje på, mens man står og venter på at blive ekspederet.”

1. Opslag med vejledning til vælgere om brevstemmeafgivning og fortegnelser over opstillede kandidater

Indenrigs- og Boligministeriet sendte ved valgudskrivelsen den 5. oktober 2022 et brev til alle kommuner om brevstemmeafgivning i kommunerne. Brevet indeholder bl.a. følgende information om opslaget med vejledning til vælgere ved brevstemmeafgivningen og kandidatfortegnelserne:

”Der vedhæftes endvidere som bilag 2 en *vejledning til vælgerne om brevstemmeafgivning*.

I vejledningen er bl.a. gengivet fortegnelsen over de opstillingsberettigede partier og de bogstavbetegnelser, disse er tildelt. Det er ikke sikkert, at alle partier opstiller i alle storkredse. Vælgere, der brevstemmer uden for deres bopælskommune, har selv ansvaret for at undersøge, hvilke partier og kandidater der er opstillet i vælgerens storkreds.

Kommunalbestyrelsen skal sørge for, at vejledningen til vælgerne om brevstemmeafgivning er tilgængelig for vælgerne ved brevstemmeafgivning de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme (herunder på borgerservicecentre m.v.). [...]

8. Kandidatfortegnelser

Senest **mandag den 24. oktober 2022 kl. 12** vil kommunalbestyrelsen fra Ankestyrelsen modtage en **fortegnelse over de opstillede kandidater** i vedkommende storkreds til brug ved brevstemmeafgivningen.

Kommunalbestyrelsen skal sørge for, at kandidatfortegnelsen, så snart den foreligger, er tilgængelig for vælgerne ved brevstemmeafgivning de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme (herunder på borgerservicecentre m.v.). [...]"

Indenrigs- og Boligministeriet kan oplyse, at ministeriets vejledning til vælgerne om brevstemmeafgivning i kommunerne (borgerservicecentre m.v.) til folketingsvalget tirsdag den 1. november 2022 er i størrelsen A4. Teksten er med skrifttypen Arial, hvor overskriften er i skriftstørrelse 14, og selve teksten er i skriftstørrelse 11.

Indenrigs- og Boligministeriet kan videre oplyse, at Ankestyrelsen mandag den 24. oktober 2022 udsendte fortegnelser (dateret den 23. oktober 2022) over de opstillede kandidater til alle kommuner. Fortegnelserne var udskrevet fra KMD's valgsystem. Der var i fortegnelserne anvendt en skrifttype og en understregning, som gjorde bogstavbetegnelserne O og Q svære at skelne fra hinanden.

På den baggrund udsendte Indenrigs- og Boligministeriet mandag den 24. oktober 2022 om eftermiddagen nye fortegnelser, som KMD på ministeriets anmodning havde udformet, hvor skrifttypen var ændret, og hvor teksten fremstod tydeligere. Ministeriet bad kommunerne anvende de nye fortegnelser ved brevstemmeafgivningen.

Med hensyn til klagen har Indenrigs- og Boligministeriet noteret sig, at Silkeborg Kommune har oplyst at have ophængt vejledningen om brevstemmeafgivningen fra ministeriet. Derudover har kommunen oplyst at have ophængt den af Ankestyrelsen fremsendte fortegnelse over opstillede kandidater og ikke den af ministeriet eftersendte fortegnelse, hvor teksten fremstod tydeligere.

2. Hjælpemidler ved brevstemmeafgivning

Indenrigs- og Boligministeriet kan videre oplyse, at følgende fremgår af §§ 2-6 og § 8 i bekendtgørelse nr. 1499 af 12. december 2018 om hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen:

”§ 2. På hvert afstemningssted skal mindst ét stemmerum være forsynet med sorte penne med en stregtykkelse på mindst 0,7 mm og højst 1,0 mm til brug for afkrydsning af stemmesedlen.

Stk. 2. Sorte penne, jf. stk. 1, skal endvidere stilles til rådighed på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme.

§ 3. På hvert afstemningssted skal mindst ét stemmerum være forsynet med en ikke-håndholdt lup, der har fast eller justerbar afstand mellem linse og objekt ved hjælp af ben eller tilsvarende (f.eks. en standlup). Luppen skal kunne forstørre tekst til mindst firedobbelt størrelse, og der skal være plads til at afkrydse stemmesedlen under luppen.

Stk. 2. En lup, jf. stk. 1, skal endvidere stilles til rådighed på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme.

§ 4. På hvert afstemningssted skal mindst ét stemmerum være forsynet med en ikke-håndholdt LED-lampe, hvis lysstyrke og lysfarve kan reguleres af vælgeren. Vælgeren skal kunne ændre LED-lampens placering, således at lysudfaldet kan tilpasses efter vælgerens behov.

Stk. 2. En LED-lampe, jf. stk. 1, skal endvidere stilles til rådighed på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme.

§ 5. På mindst ét afstemningssted i kommunen eller ved folketingsvalg, hvis kommunen består af flere opstillingskredse, på mindst ét afstemningssted i opstillingskredsen skal mindst ét stemmerum være forsynet med et bord, der af vælgeren kan reguleres i højden (hæve-/sænkebord), og som måler minimum 90 x 60 cm og har fri benplads, således at en kørestolsbruger kan placere sig ved bordet.

Stk. 2. Et hæve-/sænkebord, jf. stk. 1, skal endvidere stilles til rådighed på mindst ét af de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme.

§ 6. På mindst ét afstemningssted i kommunen eller ved folketingsvalg, hvis kommunen består af flere opstillingskredse, på mindst ét afstemningssted i opstillingskredsen skal mindst ét stemmerum være forsynet med et forstørrelsesapparat med skærm af typen CCTV (Closed Circuit Television), hvor skriftstørrelse, kontraster og lysstyrke kan reguleres af vælgeren. Læsepladen skal kunne låses fast, når vælgeren skal afkrydse stemmesedlen. Forstørrelsesapparatet må ikke kunne tilkobles internettet og må ikke kunne affotografere stemmesedlen eller lagre data.

Stk. 2. Et forstørrelsesapparat, jf. stk. 1, skal endvidere stilles til rådighed på mindst ét af de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme.

§ 8. Kommunalbestyrelsen skal forud for begyndelsestidspunktet for brevstemmeafgivningen, hvor enhver vælger kan brevstemme, på kommunens hjemmeside og eventuelt ved annoncering i relevante medier gøre vælgerne bekendt med muligheden for at benytte de i §§ 2-7 nævnte hjælpemidler ved brevstemmeafgivningen og ved stemmeafgivningen på valgdagen.

Stk. 2. På hvert afstemningssted og på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme, skal der være opslag, der oplyser om de hjælpemidler, som stilles til rådighed ved stemmeafgivningen.”

Det følger således af bekendtgørelsens § 2, stk. 2, § 3, stk. 2, og § 4, stk. 2, at der på alle de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme, skal stilles sorte penne, en lup og en LED-lampe til rådighed for vælgerne ved brevstemmeafgivningen. Det følger videre af bekendtgørelsens § 5, stk. 2, og § 6, stk. 2, at der på mindst ét af de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme, skal stilles et hæve-/sænkebord og et forstørrelsesapparat med skærm af typen CCTV (Closed Circuit Television) til rådighed for vælgerne ved brevstemmeafgivningen. Det følger videre af bekendtgørelsens § 8, stk. 2, at der på hvert af de steder, hvor enhver vælger kan brevstemme, skal være opslag, der oplyser om muligheden for at benytte de hjælpemidler, der stilles til rådighed.

Indenrigs- og Boligministeriet kan videre oplyse, at ministeriets vejledning nr. 9292 af 21. marts 2022 om afholdelse af folketingsvalg bl.a. indeholder følgende om hjælpemidler og de fysiske rammer ved brevstemmeafgivningen:

”8.2.5.5. Hjælpemidler ved brevstemmeafgivningen

Kommunalbestyrelsen skal stille hjælpemidler til rådighed ved brevstemmeafgivningen efter reglerne i bekendtgørelse nr. 1499 af 12. december 2018 om hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen.

Vælgeren har også mulighed for at medbringe egne hjælpemidler (f.eks. lup eller særligt skriveredskab) ved brevstemmeafgivningen.

[...]

På hvert af de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme, skal der være opslag, der oplyser om muligheden for at benytte de hjælpemidler, som stilles til rådighed, se bekendtgørelsens § 8, stk. 2. Indenrigs- og Boligministeriet *henstiller*, at opslagene placeres synligt for vælgerne ved ankomsten til brevstemmestedet eller umiddelbart herefter, f.eks. ved indgangen.

[...]

8.2.5.6. De fysiske rammer for brevstemmeafgivning

Det vil være hensigtsmæssigt, at der på de steder i kommunerne, hvor enhver vælger kan brevstemme, f.eks. på borgerservicecentre og lignende, så vidt muligt indrettes stemmerum, hvor vælgeren kan stemme. Et bord eller en pult, der står for sig selv, så vælgeren har mulighed for at afgive sin stemme uden at andre kan se, hvad vælgeren har stemt, kan dog også bruges.

Det vil endvidere være hensigtsmæssigt, hvis et eller flere af de steder i kommunerne, hvor enhver vælger kan brevstemme, f.eks. på borgerservicecentre og lignende, er indrettet således, at lokalerne, herunder evt. stemmerum eller enkeltstående pulte, er tilgængelige for kørestolsbrugere og andre stærkt bevægelsehæmmede. Der skal desuden tages højde for, at det skal være muligt at stille eventuelle hjælpemidler til rådighed ved brevstemmeafgivningen i de enkelte stemmerum, se afsnit 8.2.5.5.

Det vil desuden være hensigtsmæssigt, hvis der på et eller flere af de steder i kommunerne, hvor enhver vælger kan brevstemme, for at lette tilgængeligheden for personer med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse indrettes et stemmerum, hvor der er plads til, at tre personer kan opholde sig samtidig. Stemmerummet skal således have plads til, at der ud over vælgeren kan opholde sig to stemmemodtagere eller en stemmemodtager samt en personligt valgt hjælper, når en vælger har brug for personlig bistand til at afgive sin stemme, se afsnit 8.2.6. Det særlige stemmerum skal så vidt muligt være stort nok til, at der er plads til en kørestolsbruger samt to hjælpere. Brevstemmeafgivning i selve brevstemmestedets lokaler må tilrettelægges således, at eventuel personlig bistand til brevstemmeafgivningen vanskeligt kan høres af andre end vælgeren selv og den eller de medvirkende stemmemodtagere og/eller en eventuel hjælper, som vælgeren selv har udpeget.”

Med hensyn til klagen har Indenrigs- og Boligministeriet noteret sig, at Silkeborg Kommune har oplyst, at kommunen på borgerservice har etableret 5 stemmerum samt et handicapvenligt stemmerum. Derudover har kommunen stillet de hjælpemidler til rådighed ved brevstemmeafgivningen, som kommunen efter ovennævnte bekendtgørelse nr. 1499 af 12. december 2018 om hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen, er forpligtet til, samt flere steder ophængt opslag om, at der er mulighed for at anvende hjælpemidler.

3. Afsluttende bemærkninger

Indenrigs- og Boligministeriet vil lade bemærkningerne om skriftstørrelsen på den af ministeriet fremsendte vejledning til vælgerne om brevstemmeafgivning samt skriftstørrelsen på fortegnelsen over opstillede kandidater fra KMD's valgsystem indgå i fremtidige overvejelser om afholdelse af folketingsvalg.

Silkeborg Kommunes udtalelse giver herefter ikke Indenrigs- og Boligministeriet anledning til bemærkninger.

Klageren er herfra underrettet om, at sagen er oversendt til Folketinget.

Med venlig hilsen
Nikolaj Stenfalk

/Christine Boeskov